

ПРЕГЛЕД

ЛИСТ ЗА НАУКУ И СОЦИЈАЛНИ ЖИВОТ

Бр. 7. и 8. 4

САРАЈЕВО, 15. ЈАНУАРА 1911.

ГОД. 1.

Поријекло босанско-херцеговачког станов- ништва.

Екод извјесних наших политичких група ушло је у моду, да се у политичкој борби позивају на поријекло присталица своје конфесије и своје класе. Многи хоће да поријеклом разних дијелова нашег становништва доказују оправданост својих и неоправданост туђих политичких захтјева. За вријеме анексије и прије не доказивано је с извјесне стране да у Босни и Херцеговини нема никаког српскога народа, и да цијело православно становништво преставља остатке средњовјековних Влаха или потомке румуњских досељеника. Те теорије су експлоатисали на разне начине сви политички фактори, који су са православним дијелом становништва имали ма каквих разрачунавања. У најновије вријеме покушава се, да се те теорије увуку и у расправљање о аграрном питању.

Питање је као што се види постало прилично популарно. Несумњиво је међутим да у оваком третирању овога важног научног проблема има много свјесног изопачивања истине и политичке демагогије. Данас се зна да су ту новинарску кампању подстакла два босанска чиновника, који се само узредно баве науком, и од којих је један измјерио неколико сељачких лубања а други испитао неколико царинских Нигана. Наука је о обојци нарекла свој коначан суд, који би за них да имају осећања за истину могао бити фаталан. Један је био толико ламетан на своја „проучавања“ није штампао под својим пуним именом и тиме се спасао јавне бламаже. Због тога ми се не морамо бавити исправљањем тих произвољних маштанија и домишљања. Наша је намјера да истакнемо важност овога проблема, да изнесемо резултате досадашњих наших проучавања, и да по могућству заинтересујемо што више наших племенних људи из народа за ово важно питање. Ишто се писам дуже времена бави проучавањем

браних књига. Тај пример најбоље нам показује, од колико је огромне важности по човека, када је потпуно културно. Из тога лијеног примера није изостала ни наша домовина, а она не показује никак интересовања, што би га могли означавати. Нарочито није нам разумљиво отезање са патриотом од стране нашега В. Пр. Савета, чија је управо дужност, да тако установе прва подетакне и обилате потпомогне. То отезање још је нише на осуку, када се узме у обзир, да уз ову централну библиотеку оснива се и т. зв. покретна књижевница, која ће колати по свима илацина варошима, па и по могућству, и по селима. Темелни библиотекарскомоћу „Врбасјета“ ударају се. С том библиотеком, могуће, у почетку користиле се четворица, петорица људи, али ће се временом тај број повећавати, а то значи, да ће се се прво повећавати и број наших у истину културних радника. А моје је дубоко увјерење, да српском народу и за пет људи вриједи дати неколико хиљада круна, јер тај новац не може пропасти, даваће, несумњиво, касније већу ренту, него што замислају „службене“ патриоте по нашим варошима. Истина та рента не ће бити у „звочећем“ металу, него у много драгоцјенијем, који се не да ни вагом пити метром измјерити, она ће се показивати у идеалнијем дјеловању наше будуће интелигенције.

За то овај корак за оснивање централне српске библиотеке сматрам као један корак приближивању правој култури; један дио нашега националнога рада. Образовани људи и праве патриоте овај ће потхват разумити и помоћи материјално и морално. Да у то сумњам, био бих први, који би устао против Библиотеке.

Ристо Радловић.

Аромуни или Цинцари у западној Македонији.*)

Остали народи западне Македоније, кад се апстрахује од описаних граничних области, јављају се као веће или мање оазе и анклавe у овој основној словенској маси, а тим по варошима, чинећи у неким знатне већине. Међу њима долазе на прво место Аромуни, не толико по броју колико по знатном утицају.

Овде су Аромуни многобројнији и од већег значаја, не само за варошки живот, но и у којем другом крају Македоније. Деле се у две групе, који се знатно равликују.

* У изјављеном III. књиге Основа за геологију и географију Македоније и Старе Србије.